

najdeš v roki pridnega kmeta in tudi v roki izobraženega slovenskega gospoda. Mi smo od nekdaj navadjeni po domače pogovarjati se v „Novicah“ od vsake važnejše stvari, ktera nam na rodoljubnem sercu leži. Sadaj imamo sopet jedno tako reč, važno in imenitno. Mi bi radi kdaj brali v „Novicah“ nekatere redke s cirilskimi pismeni tiskane. To željo smo že večkrat slišali pa tudi jo v „Novicah“ brali tu le une dni, ko se je oglasil po cirilici g. Sajovec in g. Žavčanin v lepem sestavku v 37. in 38. listu l. Novic. Okolnosti naše terjajo od nas Slovencev, da se po malo soznanimos s cirilicoj.

Kaj pa vlastno želimo?

Mi želimo, da bi dopisovatelji Novic, kateri imajo za to učeno glavo in iskreno, rodoljubno serce, v času napisali s cirilskimi pismeni nekak kratek sestavek in da bi ga slavno vredništvo blagovoljno stavilo na koncu lista v „Novice“. Sestavek tak mora biti kratek, tako kratek, da ne obseže več, ko 10 do 20 tiskanih redok, tako kratek, da bi ga človek, kteremu ni mar za cirilico, skoro ne najšel. Prav bi bila zato kaka kratka pripovedka, kaka narodna basnica, kaka smešnica, kaka zastavica, ali pak kaka novica. Pristavi naj se pa v cirilici pisanemu sestavku vselej tudi spis z navadnimi latinskimi pismenkami.

Velika reč to ravno ni, česar želimo; pa važna in imenitna je gotovo; težka tudi ni, pa častna vsakemu, kateri jo podpira.

Še nekaj! Sestavki cirilski morajo biti sadaj od početka spisani, kolikor mogoče, razgovetno (deutlich); zato je želeti, da bi mi vsi jednako pisali. V cirilici imajo namreč, kakor tudi v latini, nekatera pismena pisavna (in der Schrift) po dve podobi, pisme i, postavimo, ima tri podobe, zato moramo gledati, da pišemo vsi jednako. Najbolje bi bilo, da bi, kdor se cirilice poprijeti, jo čitati in pisati želi, si preskerbel mojo knjižico: „Predpisi latinsko- i cirilsko slavenski;“ v njej se najde cirilica s tiskavnimi i pisavnimi pismeni, pa trije latinski in 4 cirilski predpisi (Vorschriften *).

Kdor ne začne, ne bode dela dokončal; delo krepko početo je že na polo dokončano. Jaz hočem zato tu sem postaviti mala in velika pismena latinska in cirilska, ktera v slovenščini potrebujemo, in to v latinskem redu, kterega smo bolje navadjeni. Potle pa napišem nekatere kratke smešnice za vadbo s cirilskimi pismeni:

Latinsko: a, b, c, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l,

Cirilsko: { a, б, ц, ч, д, е, ф, г, х, и, ј, к, л, А, Б, Ц, Ч, Д, Е, Ф, Г, Х, И, Ј, К, Л

Latinsko: m, n, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž, j, ě.

Cirilsko: { m, n, o, p, r, s, t, v, z, ž, j, ě, М, Н, О, П, Р, С, Т, В, З, Ж, Ј, Ё.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Černič pod Cavnem 20. aug. A. Č. — Morebiti marsikoga mika vediti, kako se kaj v Ipavski dolini godi. Naj tedaj „Novice“ tudi od nje nekoliko povedó. Kar sušo tiče, tudi nas je to poletje nadleževala, vendar v naši okolici ni bila tako sila huda, še manj pa proti Gorici. Močne, dasiravno ne dolge terpeče plohe so vendar setev pri življenji ohranile, dokler se ni v nedeljo in ponedeljik žejna zemlja z obilnim dežjem oživila, ki je včeraj suši konec storil. Al te plohe niso povsod brez nesreče bile. Tako je 23. p. m. toča z velikim viharjem prirožljala in veliko pridelkov pokončala v Batujski in v večjem delu Černiške fare. Pa tudi v ponedeljik je skoraj celi dan gromelo, pa le malo deževalo, kar se nad Viteško vasjo, strašna strela

z oblakov spusti in moža ubije, ki je blizo mlade smreke živino varoval, kake 4 sežnje daleč pa stoječa dva fantina omami. Strela je, kakor se je pri zdravniškem ogledovanji pozvedilo, v bližnjo skalo treščila in jo na kosčike raznesla; velik stres je možu naglo smert naključil, čevlje pak njegove je električna moč razcukala. — Svilni červički so letos Ipavski dolini in tudi Černičanom lepe krajcarje spredli. Tudi manj premožni so pri nas zamešičke (galeto) po 100 do 300 gold. skupili. Lepa pomoč v potrebi slabe letine! — Terta, kjer je ni toča poškodila, bi še več kot srednjo tergatev obetala, ako bi se ne bil tudi letos nesrečni pepel po grozdji prikazal; tako bo pa vina malo; okoli Gorice celo nič, le v nekterih vinogradih bo grozdja, pa le po mallem; klaje za živino bo malo. — Bele žita so se sicer dobro obnesle; vendar če tudi repa in ajda dobro priveržete, bo pri nas letošnja letina le med srednje šteti. Z Bogom.

Iz Istre se piše v „Triest. Zeitung.“, da so letos od svilnih (židnih) metuljev pridelali 80.000 unč semen (jajčkov) za prihodnje leto, ktero je okoli 500.000 gold. vredno, svilorejci pa so prejeli za te prodane kokone le kakih 200.000 gold., ker se niso hotli ali ne znali z izlego jajčkov sami pečati. Tedaj so jo barantači še bolje opravili kakor svilorejci sami, — al 200.000 gold. je vender tudi lep doar, ki se prisluži v 6 tednih.

Iz Celovca se piše, da so začeli koroško železnico na več krajih prav pridno delati.

Iz Kamnika. 18. aug. t. l. Danes smo veselo obhajali god presvetlega našega Cesarja; ob osmih je bila slovesna sv. maša; opoldne veselo kosilo, zvečer pa je bila v polajšanje pogorelcov v Laščah in tukajšnih revežev tómbola, ktere čisti doneski bodo med imenovane siromake razdeljeni. Nato se je mladi svet malo po plesišu zasukal, in tako je bila slovesnost končana. Naj povem še nekoliko od farne cerkve. Prečast. gosp. dekan so dali tlak po cerkvi, kateri je bil popred iz opeke, iz rezanega kamna napraviti; prostor pred cerkvijo je Šentklavžkemu v Ljubljani enako olepšan; zvonik ob času lanskega leta, preden so svitli knezoškof sv. birmo tu delili, je bil vès prebarvan, cerkev deloma pobeljena; 10. dan t. m. se je pa želja gosp. dekana spolnila, da je bil nov, od mojstra gosp. Samasa v Ljubljani vlti, 4135 funtov težki zvon, z veliko častjo v Kamnik s štirimi belci pripeljan; v petek je bil v turn potegnjen, in v ponedeljek na pravo mesto obešen, nas je s svojim krepkim in prijetnim glasom A pervikrat temveč razveselil, kjer je s starimi 3 zvonovi kaj vbrano pel. Za vse te naprave so si prečast. gosp. dekan veliko prizadjali in farani k temu radi in obilno pripomogli. Tudi druge poslopja v Kamniku, nekatere razširjene, nekatere ponovljene, so vso drugo podobo dobile, posebno bojo pa nova c. k. solitarska lanska leto dodelana fabrika, magazin, kateri bo kmalo dozidan, in fabrike, ktere bodo v prihodnje še izrastle, imenitnost tega mestica zlo povikšale. Če ne sedaj, saj takrat se bo spolnila stara pesem kamenških purgarjev: „Beži Ljubljana, Gradec se skrij“ itd.

F. Mladič.

Iz Ljubljane. 2. Novomeška višja gimnazija. V létniku te gimnazije nahajamo letos sestavek o aritmetičnih progresijah (Arithmetische Progressionen), kterega je ondašni učenik g. Bernard Vovk tako jasno in lahko umljivo sestavil, da je svoj namen, učencom višje gimnazije mično berilo podati, lepo dosegel in se s tem prav jakega učitelja matematike pokazal. Prav lepo je razjasnil h koncu tudi ujemo aritmetičnih nauk s fiziko. — Novomeška gimnazija v vsem verlo napreduje. Pomnožilo se je število učencov memo lanskega leta (v kterem jih je bilo 104) za 25, tako da jih razkazuje letošnji letnik konec leta 129. V vseh razredih so ostali vsi učenci, kolikor jih je v začetku leta v gimnazijo prišlo, samo v 2. razredu je v 2. polletji eden več. Lepo znamenje pridnosti mladosti! 10 učencov je imelo štipendije, ktere so jim dale 518 fl. 12 kr. podpore. Šolnine se je nabralo (po 4 fl. za pol leta) prvo poletje

*) Te knjižice se dobijo pri J. Lerherji, knjigarji v Ljubljani po znižanej ceni, namesto za 20 kr. sadaj po 10 kr. sr. in tudi pri meni v Gorjah, Post Arnoldstein in Kärnten. Pis.

304, in drugo polletje 204 fl. skup 508 fl. Po veri so bili tudi novomeški učenci vsi katoličanje, po narodnosti so bili vsi Slovani, namreč Krajncov 126, 1 Korošec, 1 Hrvat in iz 1 Galicije. Med Krajnci jih je bilo 17 Gorencov (6 Ljubljancev), 8 Notrajnčanov in 101 Dolencov. — Imeli so ti učenci 13 učiteljev z vodjem ured. 5 učiteljev je učilo slovenščino. Proste nauke sta učila samo 2 učitelja, namreč petje in risanje; pa risanje tudi samo prvega pol leta. — Pomočki za uk na novomeški gimnazii so bili: 1. biblioteka učiteljska, 2. biblioteka za učence, 3. fizikalna nabirka, 4. nabirka naravnih stvari, ktero prav marljivo oskerbuje gosp. pater Gracian Ciglar. Knjižnici ste to leto lepih darov prejele, posebno je prejela druga po vpisnini, po pripomoči prijateljev mladine in učencov lepih daril. Zlasti pa so med drugimi za to biblioteko večidel nekdanji učenci te gimnazije, duhovni kakor tudi daljni in bližnji ces. uredniki skrbeli in s tem svojo domorodnost in hvaležnost skazali. Le vsako leto več! — Enako ste fizikalna nabira in nabira naravnih stvari mnogih podpor dobile, zlasti so bile pridobitve poslednje obilne.

Kar je vsak, komur ni serce popolnoma oterpnilo do materne jezika, gotovo z veseljem bral od celjske gimnazije, da je bila poslednja šolska slovesnost obhajana tudi s slovenskim ogovorom (kar se je le v Ljubljani milo pogreševalo) se je zgodilo tudi v novomeški gimnazii; tudi tu sta — slava novomeški gimnazii! — nemški in slovenski govor sklenila šolsko svečanost.

— C. k. deželno poglavarstvo je prepovedalo požiganje močvirja.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Milana se piše, da vsled najviksega cesarskega povelja se bo tudi armada na Laškem zmanjšala, in sicer pri vsaki kompaniji za 38 mož; potem takem se bo okoli 20.000 vojakov domú spustilo in deržavi veliko stroškov prihranilo. — Da se prepoznam prošnjam za odkupljenje v okom pride, veléva c. k. ministerstvo notranjih oprav, naj vsak, kdor hoče pri prihodnji vojaški naberi se vojašine proti plačilu 1500 gold. rešiti, to že prihodnjega mesca oktobra (kozoperska) svoji kantonski gosposki na znanje dá, ker se na pozneje prošnje ne bo porajtalo več. — Dunajsko deželno poglavarstvo vabi učence gimnazijalnih šol, naj se grejo ali kot civilni ali vojaški učenci v dunajski živinozdravniški inštitut živinozdravilstva učiti, ker po novih napravah si bojo potem lahko dober kos kruha služili. — Na veliki Šmarni dan je bilo v Marii-Celi toliko romarjev pri sv. obhajilu, da so jih mogli, kar se še ni nikoli zgodilo, zunaj cerkve obhajati. — Turška vlada moldavskih volitev še ni preklicala, čeravno je to storiti že obljubila; treba je namreč, da sultan zato poprej druge ministre izvoli, ker sedanji ministri, ki so ukazali prve volitve in so tudi z njimi zadovoljni bili, jih ne morejo sadaj na vrat na nos preklicati! Francozki vladni časniki pa tudi že silno zabavljajo, da sultan ni še odstavil glavarja moldavskega kneza Bogoridesa, pod katerim so bile prve volitve. — Iz Indije so 22. dan t. m. v London zvedili, da mesta Delhi-a Angleži še niso zmagali; general Barnard je za grižo umrl; Kawpore so si puntarji že tudi prisvojili, pa spet zgubili. — Tudi v Florencu so sv. Očeta papeža slavno sprejeli; kakor se sliši, bojo papež 5. dan prihodnjega mesca spet v Rim nazaj prišli in na praznik malega Šmarna vpervič spet ondi božjo službo opravljali. — Ker se Ledru-Rollin boji, da bi ga angleška vlada ne izročila francozki, bo nek v Ameriko bežal. — 11. dan sušca so v Weimar-u praznovali 100letno obletnico, kar je vojvoda Ernest August Konstantin pervikrat ukazal krompir saditi. V tem ukazu, v katerem se krompir ljudem za jed priporoča, je bilo tudi ti-

stemu, ki bo največ krompirja sadil, posebno belega, 40 tolarjev v darilo obljubljenih, drugemu 30, tretjemu 20 in četrtemu 10 tolarjev. To se je godilo leto 1757. — Kako vse drugač je leta 1857? Bog, da bi sedaj ljubega sadú dosti imeli! — Monakovce (Münchner) je letos še bolj žejalo kakor druge leta; čeravno so letos 47.739 veder ola (pira) več skuhali, ga jim vendar že tako zmanjkuje, da 8. dan t. m. so ga le še imeli 143.710 veder v zalogah — ki pa bojo le za kaka dva mesca zdali! Rêči pa moramo tudi, da monakovski ol pa naš ol sta si kakor noč in dan. — V Liencu v Tirolih je unidan nek čbelar dal svoje čbele na pašo kam drugam prepeljati; dva konja sta bila v voz vprežena, kjer je bilo 50 panjev naloženih. Med potjo se odpre en panj, in vse čbele serdite planejo nad konja; enega so hitro odvezali, ker so mu štrange odrezali, in ga tako oteli; drugi konj, pikan od čbel, začne skakati in preverne celi voz; na to se odpre veliko panjev, in joj! vse čbele planejo čez ubogega konja, ki je kmali poginil. Sploh vso škodo cenijo na več sto goldinarjev. — Slavni potovavec po morji in po suhem, lajtenant M. F. Maury, piše od sončnic (sončnih rož), da jih zamorci v takih krajih, kjer so hude merzlice, radi sadijo, ker pravijo, da ljudi varujejo te bolezni. Kaj, ker so sončnice že tudi sicer kmetijstvu koristne, ko bi jih tudi v tistih naših deželah, kjer so merzlice domá, prav obilo zasadili in skusili, ali je res, kar zamorci pravijo? — V Parizu je 1800 vertov, kjer samo zelenjad in sočivje za prodaj obdelujejo; okoli 9000 ljudi in 400 kónj ima s tem verti opraviti, kateri na leto za 2 milijona frankov gnoja potrebujejo; pa vsako leto se tudi rajta, da v Parizu čez 268 milijonov funtov zelenjadi in sočivja potrebujejo; pariški vertnar pa tudi celo poletje dela od dveh zjutraj, pozimi pa od štirih zjutraj, do pozne noči.

Tiček in tičica.

(Národna iz Varaždinske okolice.)

Tiček leti, tiček leti,
Tičica za njim leti:
„Vzemi mene, vzemi mene,
Drobni mali tiček ti.“

„Kaj bum s tobum, kaj bum s tobum,
Drobna mala tičica?
Mâ je hrana, mâ je hrana
Drobni mali črveki,
Mê je pitje, mê je pitje
Mutna kolomijica;
Mâ je hiža, mâ je hiža
Drobno malo trnjiče;
Kaj bum s tobum, kaj bum s tobum
Drobna mala tičica?“

„Vzemi mene, vzemi mene,
Drobni mali tiček ti:
Tvâ bu hrana, mâ bu hrana
Drobni mali črveki;
Tvê bu pitje, mê bu pitje
Mutna kolomijica;
Tvâ bu hiža, mâ bu hiža
Drobno malo trnjiče,
Tvê bu srce, mê bu srce
Samo jedno srcece.“

„Hodi k meni, hodi k meni,
Drobna mala tičica!“

Zapisal M. Kračmanov.

*) Kaj bum s tobum, to je, kaj bom s tabo. Mâ je hrana, to je, moja hrana. Mê je pitje, to je, moje je pitje. Tvâ bu hrana, to je, tvoja bo hrana. Tvê bu pitje, to je, tvoje bo pitje.